

International Conference on The School of Martyr Soleimani
(ICSMS 2021)

Investigating the role of Soleimani's management
approach in the face of Western economic sanctions
against Iran

Mahmood naghdiipoor *

Mahmood mokhtarband **

Abstract

Western economic sanctions against the Islamic Republic of Iran have reached their peak in recent years in the history of the Islamic Revolution and have led to many problems in our country's economic and political interactions with other countries. Meanwhile, the advice and strategy of the Supreme Leader of the Islamic Revolution has always been to use managers at different levels to solve these problems and open the knot of sanctions with the hands of capable domestic managers. The purpose of this study is to investigate the role of the most prominent capable managers in the face of Western economic sanctions against Iran. In this paper, using the method of hierarchical analysis and gathering the opinions of experts, two criteria based on the characteristics of managers and anti-sanctions policies adopted to face economic sanctions have been proposed. The results of the research indicate that among the characteristics of selecting managers, having work experience in sanctioned institutions and believing in the ideals of the Islamic Revolution are more important in the field of facing sanctions that should be included in policy-making. And appointments to be considered by the country's managers.

Keywords: *Capable managers, economic development, active management, economic sanctions*

* History Graduate from the University of Tehran, Tehran, Iran

** Economics graduate of Imam Khomeini Educational and Research Institute, Iran

از روش تحقیق پیمایشی به بررسی نقش مدیران جهادی علی‌الخصوص سردار شهید حاج قاسم سلیمانی در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی کشور آمریکا علیه ایران خواهیم پرداخت و به این پرسش پاسخ داده می‌شود که ابعاد و مولفه‌های مدیریت جهادی چیست و نقش این مدیران در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران چگونه است؟ فرضیه این مقاله نیز به نقش مهم و تعیین‌کننده حضور مدیران جهادی در عرصه‌های مدیریتی در مواجهه با تحریم اقتصادی تأکید دارد.

این پژوهش از هفت قسمت تشکیل شده است. در بخش اول پس از مقدمه به مبانی نظری جهاد و تعریف مفاهیم پایه و پیشینه تحقیقات انجام گرفته در خصوص مدیریت جهادی پرداخته می‌شود. در قسمت بعد بطور خاص به نقش شهید سلیمانی در مقابله با تحریم‌های اقتصادی پرداخته و سپس در بخش چهارم روش شناسی تحقیق و در بخش پنجم الگوی پژوهش معرفی شده در پایان به نتایج بدست آمده از پژوهش و جمع‌بندی و پیشنهادات اشاره می‌شود.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

هر جامعه ای در جهت رشد و تعالی خود با یک سلسله موانعی روبرو می شود که راه را بر او سد نموده و از ادامه مسیر باز می دارد. از طرفی، روشن است که هرگونه اصلاحی در سایه امنیت و آرامش میسر است. آنجا که اضطراب و ناامنی و هرج و مرج بر جامعه سایه افکنده باشد، پیشرفت و ترقی بی معنا خواهد بود. در چنین مواردی است که جامعه انسانی بسیج شده و برای رفع موانع آماده کارزار و نبرد می گردد. قرآن کریم در چنین مواردی از مفهوم جهاد استفاده نموده است. از آنجا که فلسفه تشکیل حکومت اسلامی، اجرای احکام الهی و تعالی و رشد انسان ها برای رسیدن به مرز عبودیت است، بنابراین ایجاد امنیت، همگام با دفع موانعی است که سد راه چنین حکومتی می شود.

مفهوم جهاد بطور گسترده‌ای در آیات و روایات اسلامی وارد شده و واژه‌ی جهاد و مشتقات آن ۴۱ بار در جای جای قرآن ذکر شده است. جهاد از برترین اعمال و دری از درهای بهشت و از ارکان مهم اسلام است و در قرآن و احادیث برای جهاد و مجاهدان فضایل بسیاری ذکر شده است. (سبزواری، بی تا، ج ۱۵، ص ۷۷) بر اساس آیات قرآن، کسانی که جان و مالشان را در راه خدا فدا کنند در درگاه الهی از دیگر مسلمانان برترند و خداوند به آنها مژده بهشت و دستیابی به مقام بالایی را داده است. (توبه، ۲۱) تاریخ صدر اسلام نیز بیانگر حضور نبی مکرم اسلام (ص) در اکثر کارزارهایی است که بر علیه حکومت اسلامی شکل گرفته بود. (واقعی، ۱۴۰۹، ص ۲۴)

جایگاه و اهمیت این فریضه در خلال شکل گیری تمدن اسلامی و همچنین در تاریخ معاصر ایران قابل مشاهده بود و همگان دیدند که در بسیاری از موارد از جمله حمله‌های سیاسی، نظامی و اقتصادی، موجودیت حکومت اسلامی را از نابودی نجات داد و در نقاط عطف تاریخ انقلاب اسلامی نیز با تأکیدات ولایت فقیه حرکتی همه جانبه را در راستای حفظ حکومت اسلامی رقم زد.

پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر تحقیقات ارزنده‌ای پیرامون ابعاد مختلف و کارکردهای مدیریت جهادی در کشور انجام شده است. ایروانی (۱۳۷۷) خصوصیات فرهنگ جهادی را در ده محور دین‌مداری، ولایت محوری، انعطاف‌پذیری، مردم‌گرایی، خودباوری، پویایی، ارزش‌مداری، سرعت عمل، نوگرایی و استمرار خلاصه می‌کند. الماسی (۱۳۸۶) به بررسی آفات مدیریت جهادی پرداخته و دوری از خدا، وابستگی به دنیا و تغییر هدف را از آفات دورنی و دوری از شایسته‌سالاری، حاکمیت روابط، برورکراسی و تملق‌پروری را نیز از آفات بیرونی آن می‌داند. جاجرمی زاده و همکاران (۱۳۸۶) ویژگی‌هایی چون داشتن آرمان مشترک، حساسیت نسبت به استفاده از بیت المال، روحیه خدمتگذاری، غلبه انگیزه معنوی و روحیه ایثار را از ویژگی‌های ارزشی و شخصیتی مدیران جهادی دانسته است. زواره (۱۳۸۸) نیز در تحقیق خود راهکارهای تحقق مدیریت جهادی را از دیدگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری بررسی نموده است. از جمله این راهکارها حفظ هویت انقلابی، زنده نگه داشتن روحیه ایثار، خودسازی و شایسته‌سالاری است. فتحی‌اللهی (۱۳۸۸) فواید بازسازی فرهنگ جهادی را در شفافیت، اعتماد به یکدیگر، بازخورد از درون و بیرون، مشارکت با دیگران، اعطای اختیار و اصلاح ساختار سازمانی خلاصه نموده است. سلطانی (۱۳۹۳) در تحقیق خود به بررسی چالش‌ها و الزامات مدیریت جهادی پرداخته و به این نتیجه رسیده است که به ترتیب چالش‌های رفتاری، زمینه‌ای و ساختاری مهمترین چالش‌های پیش روی تحقق مدیریت جهادی در کشور است. همچنین الزامات مدیریتی، انسانی، رویکردی و ساختاری نیز به ترتیب از جمله الزامات تحقق مدیریت جهادی در کشور می‌باشد.

حسین پور و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق خود، رابطه مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی را بررسی نموده و معتقدند که ابعاد مختلف مدیریت جهادی عبارتند از خدامحوری، نهادینه کردن اخلاق و ارزش‌های دینی، قناعت و توجه به بیت المال، مدیریت مشارکت‌پذیر، سخت‌کوشی و خستگی‌ناپذیری، خودباوری و انعطاف‌پذیری. در این تحقیق متغیرهای نهادینه کردن اخلاق و ارزش‌های دینی، سخت‌کوشی و خستگی‌ناپذیری قابلیت پیش‌بینی در اقتصاد مقاومتی را دارند. سیاهبومی و همکاران (۱۳۹۶) نیز در تحقیقی که در سازمان تأمین اجتماعی استان اصفهان انجام داده‌اند، نتیجه گرفته‌اند که ضریب مسیر میان مدیریت جهادی و اقتصاد مقاومتی برابر با ۹۶ درصد در معادلات ساختاری می‌باشد. حسین پور و همکاران (۱۳۹۶) نیز در پیمایش خود که در شهرک صنعتی هشترود انجام داده‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که مدیریت جهادی و مدیریت دانش با اقتصاد مقاومتی رابطه مثبت و معنی‌داری داشته و فراگردهای اصلی مدیریت جهادی که شامل احساس

مسئولیت، رعایت تقوا، فرهنگ کاری و وجدان کاری هستند، همبستگی بالاتری را با اقتصاد مقاومتی نشان می‌دهند. لازم به ذکر است که در هیچ یک از تحقیقات پیش گفته به طور خاص نقش مدیریت و فرماندهی سردار شهید سلیمانی و همچنین رابطه مدیران جهادی با نقش آفرینی و مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب بر علیه ایران مورد پژوهش قرار نگرفته است.

تعریف مفاهیم پایه:

مدیریت:

مدیریت عبارت است از فرایند به‌کارگیری کارا و اثربخش منابع مادی و انسانی تحت نظام ارزشی پذیرفته شده جامعه با عنایت به اصولی چون برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل و نظارت بر اساس هدف‌های از پیش تعیین شده. (رضائیان، ۱۳۹۸، ص ۷)

مدیریت می‌تواند در اشکال گوناگون، ظاهر شود؛ اما هنگامی می‌تواند جواب‌گوی دغدغه‌های متدینین در جامعه اسلامی باشد و دستاوردهای بزرگ مورد انتظار آنان را تحقق بخشد که با صبغه اسلامی همراه گردد. مدیریت اسلامی، نظام ارزشی ثابت و لایتغیری است که در نیازهای جاودان انسان ریشه داشته، مبتنی بر فطرت بوده و توسط وحی و کتاب و سنت، تنظیم می‌گردد. تمایز این نوع مدیریت با نظام‌های مدیریتی دیگر در این است که این نوع مدیریت، ناشی از نظام ارزشی مبتنی بر فرهنگ و تمدن اسلامی است. (کریم زاده، ۱۳۹۳، ص ۱)

جهاد:

جهاد در اصل واژه‌ای عربی از ریشه جُهد است و در لغت به معنای زمین سختی است که در آن گیاه نمی‌روید، می‌باشد. (ابن منظور ۱۴۱۴) همچنین به معنای مشقت و نهایت تلاش و کوشش نیز آمده است. (الطریحی، ۱۳۹۰) اما از منظر دینی و در کاربرد عام آن، گونه‌ای خاص از تلاش است یعنی مبارزه کردن در راه خدا با جان، مال و دارایی‌های دیگر خود در نبرد با کافران و باغیان، با هدف گسترش و اعتلای اسلام و برپا داشتن شعائر یا دفاع از آن (نجفی، ۱۹۸۱، ج ۲۱، ص ۳)

از دیدگاه مقام معظم رهبری در جهاد دو چیز لازم است «یکی اینکه در آن جدّ و جهد و تحرکی باشد. انسان در رختخواب یا در پستوی خانه که نمی‌تواند مبارزه کند... دوم اینکه در مقابلش دشمنی باشد. مبارزه در آنجا که دشمن نیست معنا ندارد. پس جهاد متقوم بر این دو رکن است» (مقام معظم رهبری، ۱۳۷۳). هرچند که معنای جهاد رویارویی با دشمن است؛ اما دایره جهاد فقط به مبارزه در میدان نبرد ختم نشده و هر جا که مانعی باشد و در نتیجه تلاشی خالصانه و با نیت

تحریم‌های اقتصادی:

تحریم اقتصادی در واقع تغییر روابط اقتصادی به منظور اهداف سیاسی است (پیکسن، ۲۰۰۹). برخی از اندیشمندان نیز تحریم اقتصادی را ابزاری برای جنگ با هزینه بسیار اندک می‌دانند. (ایلر، ۲۰۰۷، ص ۴). تحریم‌های اعمال شده علیه جمهوری اسلامی ایران انواع مختلف داشته و برخی از آنها طی مرور زمان علیه کشورمان وضع شده‌اند. در یک دسته بندی کلی می‌توان انواع تحریم‌های اعمال شده علیه ایران را در سه دسته کلی تحریم‌های اروپا، تحریم‌های سازمان ملل و تحریم‌های یک جانبه آمریکا جای داد. (مهیدلو و همکاران، ۱۳۹۸)

از نظر ماهیت تحریم‌های اعمال شده نیز می‌توان تحریم‌ها را به پنج دسته مالی و بانکی، تحریم‌های نفتی، تحریم‌های بازرگانی، تحریم‌های مربوط به تکنولوژی‌های پیشرفته و تحریم تعامل و داد و ستد و توقیف اموال و دارایی افراد و برخی سازمان‌ها تقسیم نمود (همان). مقصود از تحریم‌های اقتصادی اعمال شده غرب علیه ایران، صرفاً تحریم‌های مالی و بانکی و تحریم‌های نفتی و تحریم‌های بازرگانی است که توسط کشورهای اروپایی و یا بصورت یک جانبه توسط آمریکا بر علیه ایران اعمال شده است.

نقش سردار شهید حاج قاسم سلیمانی در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران:

حضور نظامی ایران در منطقه با فرماندهی سردار شهید حاج قاسم سلیمانی اثرات مثبت اقتصادی برای ایران در پی داشته است؛ اثراتی که یا بیان نشده و یا کمتر کسی به آن توجه داشته است. اگر مصداقی‌تر به این موضوع بپردازیم، این سوال مطرح پیش می‌آید که ایران با اعزام نیروهای مستشاری در واقع متحمل هزینه‌هایی برای حضور در کشورهای همسایه شده است و تحقق دو هدف راهبردی خود، یعنی امنیت منطقه‌ای و پیشبرد اهداف سیاسی خود را در واقع از محل اقتصاد داخلی خود تأمین مالی نموده است. اما با مروری دقیق‌تر در خواهیم یافت که این اهداف و هزینه‌ها بصورت یک طرفه نبوده و به نوعی بازگشت سرمایه برای نظام جمهوری اسلامی نیز در طی آنها صورت گرفته است.

تشکیل واحدی سازمانی برای مقابله با تحریم‌های اقتصادی:

سردار شهید حاج قاسم سلیمانی پس از تحمیل تحریم‌های ظالمانه اقتصادی علیه کشورمان از سوی غرب، اقدام به تشکیل یک کمیته اقتصادی در نیروی‌های تحت امر خویش به منظور کمک به خنثی نمودن تحریم‌ها بویژه تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی نمود. این موضوع در حکم صادره ایشان برای انتصاب سردار حسن پلارک به عنوان مشاور و دستیار ویژه فرماندهی نیز

عنوان شده است. مطابق اظهارات مقامات مسئول بهداشت و درمان کشور نیز سردار شهید سلیمانی در طول سال‌های پس از تحریم که علیرغم ادعاهای آمریکا که دارو و تجهیزات مشمول تحریم‌ها نمی‌شوند و بیشترین فشار را بر کشور و شرکت‌های دارویی که قصد فروش دارو و تجهیزات را به کشورمان را داشتند و قصد داشتند با توسل به هر مکانیزمی اقتصاد کشور را به زانو درآورند، به شدت مسئولین بهداشت و درمان را همراهی نموده و از مسیرهای مختلف، حلقه تحریم دارو و تجهیزات پزشکی را شکست تا بخش بهداشت و درمان با کمبود جدی دارو روبرو نگردد.

پایه‌گذاری روابط اقتصادی با کشورهای محور مقاومت:

آنچه تحت عنوان تجارت ایران با کشور عراق در اواسط دهه هشتاد و بعد از حمله آمریکا به عراق وجود داشته است، عمدتاً تجارت از طریق بازارهای مرزی و به نوعی داد و ستدهای پبله‌وری میان دو کشور بوده است. در خلال آن سال‌ها کل تجارت ایران با این کشور در خوشبینانه‌ترین حالت رقمی کمتر از ۸۰۰ میلیون دلار بود. از سال ۸۷ و با خروج آمریکایی‌ها از عراق و تقویت نقش ایران در این کشور اوضاع تجاری ایران و عراق روزهای تازه‌ای را به خود دیده است. در حالی که آمریکایی‌ها میلیاردها دلار هزینه در عراق کرده بودند اما به یمن حضور نیروهای شهید سلیمانی و تقویت مناسبات با طرف عراقی این رقم در سال‌های اخیر به مبلغی بالغ بر ۹ میلیارد دلار رسیده است. جایگاه و اهمیت این رقم زمانی آشکار می‌شود که بدانیم این رقم جدای از صادرات برق، درآمدهای ترانزیتی و صادرات چمدانی ایرانی‌ها به عراق است.

این در حالی است که اقتصاد ایران در بدترین شرایط تحریمی خود قرار داشته و میزان تبادلات تجاری ایران با مجموعه کشورهای اروپایی (۵۰ کشور) و آمریکا که از ابتدای دولت یازدهم بر گسترش روابط تجاری با آنها تاکید می‌شد، حتی یک چهارم میزان صادرات ما به عراق نیست. با این شرایط و در حالی که موانع سنگینی برای صادرات کالاهای ایرانی به خارج از کشور ایجاد شده، ایران توانسته بعد از چین و ترکیه سومین کشور تامین‌کننده کالاهای کشور عراق باشد.

بر اساس آمارهای رسمی، ایران طی سال‌های ۲۰۰۷ الی ۲۰۱۴ همواره سهمی کمتر از یک درصد از کل واردات منطقه اتحادیه اروپایی را به خود اختصاص داده است. این سهم در سال‌های اخیر به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته است؛ چنانکه این رقم حتی در سال‌های ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ به ترتیب به ۰/۰۲ و ۰/۰۳ درصد هم بالغ شده است.

علاوه بر حجم قابل توجه مبادلات اقتصادی ایران با عراق، نقش استراتژیک این کشور در دور زدن تحریم‌ها از سوی ایران نیز قابل انکار نیست. بی‌شک وجود شرایط مناسب اقتصادی میان ایران و عراق در سال‌های گذشته مرهون حضور و فعالیت‌های سردار شهید حاج قاسم سلیمانی در این

و بیرون بردن جنگ از مرزهای جغرافیایی ایران نبوده است.

روش شناسی پژوهش:

در بسیاری از علوم نظری قطعیت صحت و خطای گزاره‌ها فقط با دو گزینه صحیح و خطا مورد قضاوت قرار می‌گیرد. اما در بسیاری از گزاره‌های کلامی و قضاوت‌های انسانی این پیش فرض وجود ندارد و علاوه بر گزینه‌های صحیح و غلط در میان آنها می‌توان یک تابع عضویت از مجموعه‌ی گزینه‌های صحیح فرض نمود. این ایده که نخستین بار توسط پروفیسور عسگرزاده (۱۹۶۵) مطرح شد، در بسیاری از شاخه‌های علوم تجربی هم اکنون کاربرد داشته و به عالم قضاوت‌های انسانی در مورد پدیده‌های طبیعی نزدیک تر است. (برایانت، ۲۰۰۸)

در همین راستا علاوه بر فرآیند سلسله مراتبی سنتی، روش تحلیل سلسله مراتبی فازی نیز توسط چانگ (۱۹۹۲) پیشنهاد شد که قدرت انعطاف و تحلیل بهتری از رویکردهای سنتی تحلیل سلسله مراتبی ارائه می‌دهد. در فرآیند تحلیل سلسله مراتبی اگر چه افراد خبره از شایستگی‌ها و توانایی‌های ذهنی خود برای انجام مقایسه‌ها استفاده می‌کنند، اما باید توجه داشت که فرآیند تحلیل سلسله مراتبی سنتی، امکان انعکاس سبک تفکر انسانی را بطور کامل ندارد. استفاده از اعداد فازی سازگاری بیشتری با عبارات کلامی و در برخی موارد مبهم انسانی داشته و بنابراین بکارگیری اعداد فازی در فرآیند تصمیم‌گیری در دنیای واقعی نتایجی نزدیک تر به واقع ارائه خواهد داد. (پاتیل، ۲۰۱۴)

الگوی پژوهش:

در این تحقیق ابتدا نحوه مواجهه با تحریم‌های اقتصادی به دو دسته اتخاذ سیاست‌هایی جهت خنثی نمودن تحریم‌ها و ویژگی‌های مدیران جهادی متصدی مواجهه با تحریم تقسیم شده است و سپس با استفاده از تحلیل سلسله مراتبی فازی که از مقایسه زوجی بین گزینه‌ها در آن استفاده می‌شود، وزن هر یک از این دو معیار در مواجهه با تحریم‌ها از دید خبرگان مورد تحقیق قرار گرفته است. پس از بدست آمدن وزن هر یک از دو معیار فوق با استفاده از روش دلفی، ابعاد و مولفه‌های هر یک از این دو معیار توسط خبرگان مورد اجماع قرار گرفته است.

از آنجا که نحوه و تعداد انتخاب صاحب نظران در روش دلفی از اهمیت بسزایی برخوردار است، در این تحقیق ۲۰ نفر از مدیران عالی اجرایی دستگاه‌های دولتی که دارای تحصیلات مرتبط با رشته مدیریت و اقتصاد بوده و در دستگاهی مرتبط با تحریم‌های اقتصادی اشتغال دارند، بصورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها در تحقیق جاری پرسشنامه با روایی و

پایایی ۰/۹۱ و ۰/۸۸ بوده است. گردآوری و حصول اجماع در میان خبرگان از طریق دو مرتبه ارسال پرسشنامه برای آنها انجام شده است. در مرحله بعد اهمیت ابعاد و شاخص‌های مورد اجماع توسط خبرگان، از طریق تحلیل سلسله مراتبی مورد رتبه بندی قرار گرفته و ضریب اهمیت هر یک از شاخص‌ها پس از انجام آزمون سازگاری در ماتریس‌های مقایسات زوجی مورد گزارش قرار گرفته است که در سیاست‌گذاری در راستای مواجهه با تحریم‌های اقتصادی باید مورد توجه قرار گیرد.

نتایج پژوهش:

در مرحله اول تحقیق معیارهای مهم مواجهه با تحریم‌های اقتصادی تعیین شده و وزن هر یک از معیارها نیز محاسبه شده است. در جدول زیر مقایسات زوجی برای وزن هر یک از معیارهای مواجهه با تحریم‌های اقتصادی ارائه شده است.

نمودار ۱) رتبه بندی معیارهای مواجهه با تحریم‌های اقتصادی (یافته‌های تحقیق)

اتخاذ سیاست‌های مقابله با تحریم	ویژگی‌های مدیران جهادی	
(۳,۵,۲,۵,۱,۵)	(۱,۱,۱)	ویژگی‌های مدیران جهادی
(۱,۱,۱)	(۰/۲۸, ۰/۴۰, ۰/۶۶)	اتخاذ سیاست‌های مقابله با تحریم

آنچه جالب توجه است اهمیت بالای ویژگی‌های مدیران جهادی متصدی مواجهه با تحریم‌ها در خنثی سازی اثرات تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران است. با استفاده از این رویکرد وزن ویژگی‌های مدیران جهادی از دید خبرگان برابر با ۰/۶۵ و وزن سیاست‌های مقابله با تحریم ۰/۳۵ برآورد شده است.

ابعاد و مولفه‌های مواجهه با تحریم‌های اقتصادی:

اشاره شد که مواجهه با تحریم‌های اقتصادی در خلال تحقیق شامل دو بعد اتخاذ سیاست‌ها در مقابله با تحریم و تعیین ویژگی‌های مدیران متصدی مواجهه با تحریم‌های اقتصادی است. برای هر یک از ابعاد فوق با استفاده از اجماع نظر خبرگان، مولفه‌های زیر استخراج شده است. ملاک انتخاب ارتباط مولفه‌های هر یک از ابعاد فوق در پرسشنامه، ترجیح با نمره ۳ و بیشتر بوده است و مولفه‌هایی که حائز رتبه کمتر از ۳ بودند در فرآیند پرسش‌های بعدی از سوالات حذف گردیدند. بر اساس نظرات بدست آمده از خبرگان، مولفه‌های ویژگی‌های مدیران جهادی در مواجهه با

تحریم عبارتند از: داشتن روحیه ایثار و فداکاری، ابتکار عمل و توانایی حل مسأله، حساسیت نسبت به بیت المال، اعتقاد به آرمان‌های انقلاب اسلامی، تحول خواهی، سابقه کار در نهادهای تحریم شده و مسئولیت پذیری در انجام مأموریت‌های محوله. مولفه‌های سیاست‌های مقابله با تحریم نیز بر اساس فرآیند پیش گفته عبارتند است از: اتکاء به توانمندی‌های داخلی، ایجاد تعاملات جایگزین با قدرت‌های نوظهور، مذاکره و دیپلماسی فعال و دور زدن تحریم‌های اقتصادی. در جدول زیر مولفه‌ها و ابعاد مواجهه با تحریم از دید خبرگان ذکر شده است.

جدول ۱) ابعاد و مولفه‌های مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران (یافته‌های تحقیق)

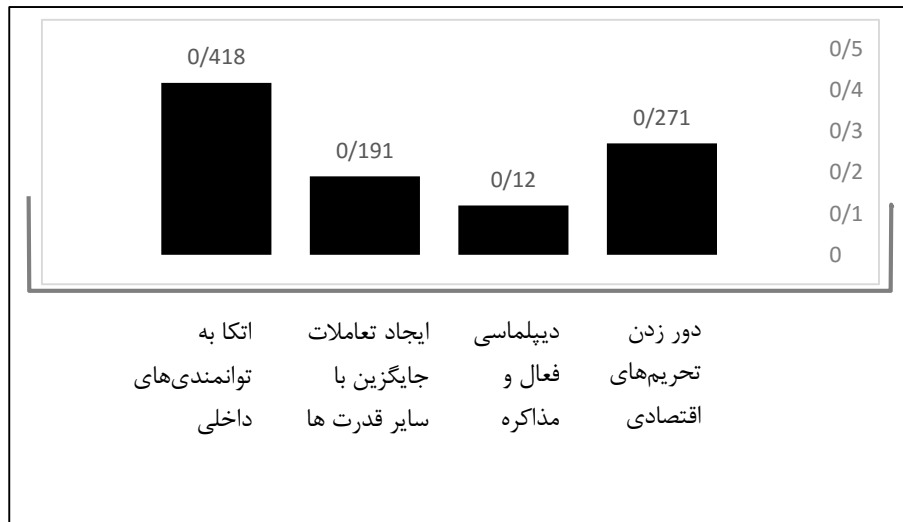
مؤلفه‌ها	ابعاد	مسئله
روحیه ایثار	ویژگی‌های مدیران جهادی متصدی مواجهه با تحریم	مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب
ابتکار عمل و توانایی حل مسأله		
حساسیت نسبت به بیت المال		
اعتقاد به آرمان‌های انقلاب اسلامی		
تحول خواهی		
سابقه کار در نهادهای تحریم شده		
مسئولیت پذیری		
اتکاء به توانمندی‌های داخلی	اتخاذ سیاست‌های مقابله با تحریم	
ایجاد تعاملات جایگزین		
مذاکره و دیپلماسی فعال		
دور زدن تحریم‌های اقتصادی		

رتبه‌بندی مولفه‌های مواجهه با تحریم‌های اقتصادی:

در گام سوم تحقیق باید مولفه‌های بدست آمده در مواجهه با تحریم رتبه بندی شده تا در امر سیاست گذاری مواجهه با تحریم‌ها مورد نظر قرار گیرد. در این بخش با استفاده از فرآیند سلسله مراتبی و با کمک بسته نرم افزاری به درجه بندی انواع مولفه‌ها از دید خبرگان پرداخته می‌شود. به منظور انجام رتبه بندی مولفه‌ها ابتدا ماتریس‌های مقایسات زوجی تشکیل شده و با انجام مقایسه‌ی دو به دو مولفه‌ها اهمیت هر یک از آنها در مقایسه با مولفه دیگر مورد قضاوت قرار می‌گیرد و سپس ماتریس‌ها در یکدیگر ادغام می‌شوند.

در این فرآیند بر اساس خروجی نرم افزار نرخ ناسازگاری برای مقایسات زوجی ویژگی‌های

نمودار ۳) ضریب اهمیت سیاست‌های اتخاذ شده در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی (منبع: یافته‌های تحقیق)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

تحریم‌های غرب علیه ایران در طول تاریخ چهل ساله انقلاب منشاء بروز مشکلات و بحران‌های متعددی برای کشورمان بوده است. در این میان پس از ناکامی جبهه استکبار از هجوم نظامی به خاک ایران و سرکوب انقلاب اسلامی بوسیله اقدامات تروریستی، در دهه اخیر مخاصمه قدرت‌های غربی بیشتر در قالب تحریم‌های اقتصادی بر علیه ملت ایران شکل گرفته است. در این پژوهش به منظور تبیین نقش مدیران جهادی در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب علیه ایران با انجام روش پیمایش به بررسی نظرات خبرگان در نحوه مواجهه با تحریم‌های اقتصادی پرداخته شده است. در قسمت ابتدایی مقاله به نقش بی بدیل شهید سلیمانی در مقابله با تحریم‌های ظالمانه غرب بر علیه ایران پرداخته شد و در قسمت دوم با استفاده از نظرات خبرگان مولفه‌های مهم مقابله مدیران جهادی با تحریم‌های ظالمانه اقتصادی غرب علیه ایران مورد پژوهش قرار گرفت.

بر اساس نتایج این پژوهش نقش عامل انسانی در مواجهه با تحریم‌های اقتصادی غرب، دارای وزن اهمیت نسبی بیشتری در مقایسه با اجرای سیاست‌های ضد تحریمی است. بنابراین بر اساس دیدگاه خبرگان، انتخاب مدیران با ویژگی‌ها و مولفه‌های پیمایش شده در تحقیق، تأثیر بیشتری در غلبه بر آثار تحریم‌های اقتصادی غرب بر علیه ایران خواهد داشت. از میان مولفه‌های مطالعه شده برای انتخاب مدیران جهادی، ویژگی‌های سابقه‌ی کار در نهادهای تحریم شده و اعتقاد به آرمان-

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

های انقلاب اسلامی دارای بیشتری نقش در مواجهه با تحریم‌ها بوده و در بخش سیاست‌های اتخاذ شده ضد تحریمی نیز اتکا به توانمندی‌های داخلی و دور زدن تحریم‌ها دارای بیشترین وزن اهمیت در میان سایر سیاست‌های ضد تحریمی را برخوردار بودند که این دو توصیه سیاستی در کند کردن آثار تحریمی باید مورد توجه سیاست‌گذاران کشور بوده و در انتصابات می‌تواند ملاک عمل قرار گیرد.

منابع فارسی:

- ۱) مقام معظم رهبری (۱۳۹۴/۶/۴) دیدار با رئیس‌جمهور و اعضای هیأت دولت با رهبر انقلاب.
- ۲) مقام معظم رهبری (۱۳۹۷/۱۱/۲۲)، بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران.
- ۳) رضائیان، علی (۱۳۸۹)، اصول مدیریت، تهران: انتشارات سمت.
- ۴) کریم زاده، طاهر (۱۳۹۳)، شاخصه های مدیریت جهادی از منظر مقام معظم رهبری، معارف اسفند شماره ۱۰۷.
- ۵) فخرالدین طریحی (۱۳۹۰)، مجمع البحرين، تهران: موسسه‌البعثه، مرکزالطباعة والنشر.
- ۶) محمدحسن بن باقر نجفی (۱۹۸۱)، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، بیروت: دارالتراث.
- ۷) مقام معظم رهبری (۱۳۷۳/۶/۲۰)، بیانات درس خارج فقه، سایت دفتر مقام معظم رهبری.
- ۸) هاشمی کیا، سیدجمال (۱۳۸۸)، بررسی علل تأثیر پذیری فرهنگ و مدیریت جهادی از نظام بوروکراسی، مجموعه مقالات دومین همایش فرهنگ و مدیریت جهادی، ص ۲۶۶.
- ۹) ایروانی، محمدجواد (۱۳۷۷)، نهادگرایی و جهاد سازندگی، چاپ اول، تهران: انتشارات جهاد سازندگی.
- ۱۰) مهدیلو، علی، ابوالحسنی، اصغر، رضایی، محسن (۱۳۹۸)، رتبه بندی انواع تحریمهای اقتصادی و برآورد شاخص مخاطرات تحریم با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی فازی، فصلنامه نظریه‌های کاربردی اقتصاد، سال ششم، شماره ۲، تابستان، ص ۴۷ - ۷۲.
- ۱۱) مقام معظم رهبری (۱۳۹۷)، سخنان در دیدار با جمعی کارگران، حسینیه امام خمینی(ره) دهم اردیبهشت.
- ۱۲) سبزواری، عبدالاعلی (بی تا)، مهذب الاحکام فی بیان الحلال و الحرام، قم: دارالتفسیر.
- ۱۳) واقدی، محمد بن عمر (۱۴۰۹)، المغازی الرسول، لبنان: موسسه الأعلمی بیروت.

منابع انگلیسی:

- ۱) Peksen, D. (2009), Economic Sanctions and Political Repression: Assessing the Impact of Coercive Diplomacy on Political Freedoms, Human Rights Review, 10(3): ۳۹۳- ۴۱۱.
- ۲) Eyler, R. (2007). Economic Sanctions International Policy and Political Economy at Work. Palgrave Macmillan.
- ۳) Bryant, Fuzzy Logic. Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2006-07-23. 2008-09-30
- ۴) Patil, S. K., & Kant, R. (2014). A fuzzy AHP-TOPSIS framework for ranking the solutions of Knowledge Management adoption in Supply Chain to overcome its barriers. Expert systems with applications, 41(2), 679-6۹۳

